

Les llengües romàniques

Panorama general

Com hem vist, a partir del segle v d.J.C. la unitat política, administrativa i cultural del món romà s'esfondrà amb la caiguda de l'Imperi d'Occident el 476 arran de les invasions germàniques. S'inicia així el llarg procés que originà les diverses llengües romàniques.

Els països que formaren part de l'Imperi Romà s'engloben sota el terme de *Romània*; comprèn també les diferents llengües romàniques, procedents del llatí vulgar; no del llatí clàssic i literari, sinó d'un nivell més col·loquial de la llengua. Són les següents:

Romània occidental	{	<ul style="list-style-type: none"> - galaico-portuguès - castellà o espanyol - català - occità o provençal - francès - sard - rètic o retoromànic (amb el romanx a Suïssa, el friülès al nord d'Itàlia i el ladí a l'Engadina [Suïssa] i a les Dolomites [Itàlia]) <p>L'astur-llleonès, l'aragonès, el gascó i el francoprovençal són llengües embrionàries; és a dir, no han assolit un desenvolupament ple.</p>
Romània oriental	{	<ul style="list-style-type: none"> - italià - romanès - dàlmata (és, però, una llengua que s'extingí cap a la fi del segle XIX).

Els trets distintius que justifiquen aquesta classificació són:

- presència (occidental) / absència (oriental) de -s final com a morfema de plural: *homes* - *uomini*, *estudiants* - *studenti*, *noies* - *ragazze*
- sonorització (occidental) / conservació (oriental) de les oclusives sordes intervocàliques: *cabell* - *capello*, *delicadesa* - *delicatezza*, *amiga* - *amika*

A partir dels inicis de la decadència de l'Imperi romà, vers el segle III d.J.C., s'aguditzaren els canvis interns del llatí, potenciats per diversos factors. Les raons bàsiques que determinen la fragmentació del llatí vulgar en les diverses llengües romàniques es poden esquematitzar de la manera següent: